

**У СУСПРЕТ ЕВРОПСКОЈ НЕДЕЉИ ПРЕВЕНЦИЈЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ
(28 ЈАНУАР – 3 ФЕБРУАР 2018.)
„СТОП РАКУ ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ“**

Европска недеља превенције рака грлића материце се по дванаести пут обележава у целој Европи од 28. јануара до 3. фебруара 2018. године. Прва Европска недеља обележена је 2007. године после интервенције Интересне групе за рак грлића материце када је Савет Европе донео препоруке о започињању Кампање и обележавању Европске недеље превенције рака грлића материце. Циљ обележавања ове недеље је повећање свести о значају превенције рака грлића материце, као и повећање нивоа здравствене културе жена и њиховог знања о раку грлића материце и његовој превенцији. Овом недељом преносимо поруку о значају доступних мера превенције у нашој земљи, у циљу спречавања оболевања и умирања од рака грлића материце.

Овогодишњи слоган кампање је „Стоп раку грлића материце“ којим се апелује на наше сестре, мајке, ћерке, пријатељице, да у Европској недељи превенције рака грлића материце размишљају о свом репродуктивном здрављу, и да у току године нађу времена за посету свом лекару и искористе неку од доступних могућности превенције у оквиру организованог, или опортуног скрининга.

Европском недељом превенције рака грлића материце преноси се порука женама да је рак грлића материце малигна болест која се може спречити редовним превентивним прегледима и потенцира се значај превенције у циљу спречавања оболевања и умирања од рака грлића материце. Кампањом се апелује на жене да од младости и током целог живота редовно иду на гинеколошке прегледе. Никако не треба чекати симптоме болести, јер се они јављају када је болест већ одмакла. Преглед Папаниколау тестом, је кратак и безболан, и може открити промене на грлићу материце у фази која претходи раку. Ако те промене имају ризик да прерасту у рак, једноставан, амбулантно обављен третман је довољан да се оне отклоне и да жена буде излечена.

Овогодишње активности Центра за промоцију здравља (Институт за јавно здравље Ниш) остварују се кроз партнерство у коме учествују студенти IFMCA и NIPSA и Дом здравља Ниш.

- 29. и 30. јануара од 10 до 13 сати, студенти ће делити здравствено-васпитни материјал о превенцији рака грлића материце на 5 места у граду:

- 1. Хол Института за јавно здравље Ниш**
- 2. Пријемно одељење Института за јавно здравље Ниш**
- 3. Хол Студенског дома код Медицинског факултета Ниш**
- 4. Студенски клуб Медицинског факултета Ниш**
- 5. Хол Филозовског факултета Ниш**

Кроз едукативни здравствено-васпитни материјал, који ће током трајања Европске недеље превенције рака грлића материце (од 28. јануара до 3. фебруара) студенти дистрибуирати и у својим микросрединама, мајкама, сестрама, бакама, комшикама..., грађанке и грађани Ниша биће упознати са значајем превентивних прегледа у циљу раног откривања рака грлића материце.

- 1. фебруара у периоду од 10 до 12 сати, у холу Дома здравља, Дом здравља Ниш у партнерству са Институтом за јавно здравље Ниш и студентима IFMCA и NIPSA, организује акцију поделе здравствено васпитног материјала о значају раног откривања малигнух промена на грлићу материце.

Жене које дуго нису гинеколошки прегледане и немају свог изабраног гинеколога, могу да се јаве гинеколошкој служби Дома здравља Ниш (ординација број 55), како би урадиле Папаниколау тест и изабрале свог гинеколога.

Рак грлића материце, скоро деценију, представља озбиљан јавноздравствени проблем у Србији. У нашој земљи 2014. године регистроване су 1 122 новооболеле жене од рака грлића материце, док 415 жена изгуби живот од ове врсте рака, за коју, са сигурношћу, знамо да припада групи најпревентабилнијих. Нарочито забрињава чињеница да се Србија и даље налази у групи европских земаља са највишим стопама оболевања и умирања од рака грлића материце. Када је реч о оболевању од рака грлића материце, Србија се налази на четвртном месту у Европи, после Румуније, Литваније и Бугарске. Нажалост, наша земља се по умирању од ове врсте рака код жена, налази на трећем месту у Европи, одмах после Румуније и Молдавије. Свакога дана у Србији оболе 4 жене, док 1 жена умре од ове малигне болести јер се велики број наших жена први пут јави гинекологу када је болест већ узела маха и када је лечење тешко и неизвесно. Већина ових случајева могла се спречити да је болест откривена на време и да се на време приступило лечењу.

Једна од ефикасних мера превенције је имунизација против хуманог папилома вируса (ХПВ). Ова интервенција је исплатива, поготову у земљама где су ресурси ограничени, учесталост ХПВ инфекције висока, а обухват превентивним прегледима низак. Имунизација не искључује потребу за обављањем превентивних прегледа будући да постојеће вакцине не штите од свих типова ХПВ. Данас постоје вакцине против инфекције изазване хуманим папилома вирусима које су ефикасне у превенцији ХПВ инфекције (тип 16 и 18), који су заједно одговорни за настанак 7 од 10 случајева рака грлића материце.

Због недовољног знања жена о раку грлића материце и о томе шта се може урадити да би се он избегао, као и због неефикасних превентивних програма, 30 000 Европљанки сваке године умре од ове болести која се може избећи.

Значајне активности које се обављају током ове недеље у целој Европи су подела брошева „Бисер мудрости”. Брошеви, као симбол преношења знања, током недеље се деле не само женама, већ и свима онима који подржавају борбу против рака грлића материце.

У Србији се у оквиру Недеље превенције рака грлића материце од почетка обележавања (од 2007. године) организује велики број активности као што су предавања, трибине, медијска гостовања. У домовима здравља и болницама, гинеколози, патолози, епидемиолози социјални медицинари и стручњаци других профила током ове недеље организују предавања и разговоре у којима женама објашњавају важност редовног одласка на гинеколошки преглед. Европску недељу превенције рака грлића материце, наша земља активно обележава кроз организоване догађаје са циљем скретања пажње јавности на рак грлића материце и подизање свести о значају превентивних прегледа у циљу раног откривања, јер се у Србији мање од трећине случајева рака грлића материце открива у раној фази када се може успешно применити само оперативно лечење, без неопходне постоперативне радикалне радиотерапије.

Организовани скрининг карцинома грлића материце у Србији

Организовани скрининг карцинома грлића материце на територији Републике Србије спроводи се од 20.12.2012. године у укупно 17 општина. У фебруару 2013. године ДЗ Ниш укључен је у спровођење организованог скрининга. Извештаје о спроведеним организованим скрининг прегледима на карцином грлића материце домови здравља, преко окружних института и завода за јавно здравље, достављају Канцеларији за скрининг рака.

Циљну групу за спровођење организованог скрининга рака грлића материце чине жене узраста од 25. до 64. године.

Резултати трогодишњег циклуса спровођења организованог програма скрининга рака грлића материце

Крајем 2015. године завршен је први трогодишњи циклус спровођења организованог програма скрининга рака грлића на територији 17 општина. За три године, у оквиру организованог програма скрининга рака грлића материце, позвано је на преглед 334 242 жена животне доби од 25. до 64. године, што чини 56,1% циљне популације. ПАП тест је урађен код 190 906 жена (32%). Од свих урађених ПАП тестова 11 740 је било са позитивним налазима (6,1%). Колпоскопија је урађена код 31 473 жене, а потом 2 465 биопсија којима је патохистолошки потврђено 112 карцинома.

Дом здравља Ниш је у 2017. години, у оквиру организованог скрининга позвао 10 411 жена на скрининг рака грлића материце. 7 723 жена се одазвало позиву на скрининг преглед (одазив 74,18%) и урађен им је ПАП тест. Нормалан налаз ПАП теста имало је 7 438 жена (285 патолошких налаза ПАП теста, од чега је током 2017. године дијагностиковано 13 ендоцервикалних аденокарцинома ин ситу).

Добро организовани скрининг програми могу да спрече и до 80% случајева рака грлића материце. У развијеним земљама ЕУ, до сада спроведени скрининг програми у последњих 10 година, су смањили број жена умрлих од рака грлића материце за 13,3%.

Важно је знати да се скоро сваки случај рака грлића материце може спречити. У недељи која је пред нама потребно је интензивирати активности на промоцији значаја очувања репродуктивног здравља и могућности коришћења доступних мера превенције рака грлића материце.